Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

17. september 2015 *

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Keelatud kokkulepped — Parafiinvahade turg — Toorparafiini turg — Rikkumine, mille pani toime tütarettevõtja, mis kuulub 100% ulatuses emaettevõtjale — Eeldus, et emaettevõtja avaldab tütarettevõtjale otsustavat mõju — Emaettevõtja vastutus, mis tuleneb eranditult tema tütarettevõtja rikkumisest — Tütarettevõtjale määratud trahvisumma vähendamist puudutav kohtuotsus — Mõju emaettevõtja õiguslikule olukorrale

Kohtuasjas C-597/13 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 22. novembril 2013 esitatud apellatsioonkaebus,

**Total SA**, asukoht Courbevoie (Prantsusmaa), esindajad: advokaadid É. Morgan de Rivery ja É. Lagathu,

apellant,

teine menetlusosaline:

**Euroopa Komisjon**, esindajad: É. Gippini Fournier ja P. Van Nuffel,

kostja esimese astme kohtus

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud A. Rosas, E. Juhász (ettekandja), D. Šváby ja A. Prechal,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. jaanuari 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 26. märtsi 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

**otsuse**

1 Oma apellatsioonkaebuses palub Total SA (edaspidi „Total”), et tühistataks Euroopa Liidu Üldkohtu kohtuotsus Total *vs.* komisjon (T-548/08, EU:T:2013:434, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”), millega nimetatud kohus jättis rahuldamata tema hagi, milles nõuti esiteks komisjoni 1. oktoobri 2008. aasta otsuse K(2008) 5476 (lõplik) EÜ […] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – küünlavahad) (kokkuvõte avaldatud ELT 2009, C 295, lk 17; edaspidi „vaidlusalune otsus”) osalist tühistamist ning teise võimalusena talle määratud trahvi tühistamist või selle summa vähendamist.

## Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

2 Vaidlustatud kohtuotsuses tuvastati järgmist:

„1 Euroopa […] Komisjon tuvastas [vaidlusaluses] otsuses, et [apellant] […] ja tema peaaegu 100% tütarettevõtja Total France SA [(edaspidi „Total France”)] rikkusid koos teiste ettevõtjatega [EÜ] artikli 81 lõiget 1 ja [2. mai 1992. aasta] Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu [(EÜT 1994, L 1, lk 3)] artikli 53 lõiget 1, kuna nad osalesid kartellis EMP parafiinvahade turul ja Saksamaa toorparafiini turul.

2 [Vaidlusaluse] otsuse adressaadid on järgmised äriühingud: […] ning [apellant] ja tema tütarettevõtja […].

3 Parafiinvahasid toodetakse rafineerimistehases toornaftast. Neid kasutatakse niisuguste toodete tootmisel nagu küünlad, kemikaalid, rehvid ja autotööstuse tooted, samuti kummi-, pakendi-, liimi- ja närimiskummitööstuses ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 4).

4 Toorparafiin on parafiinvahade tootmiseks vajalik tooraine. Seda saadakse rafineerimistehastes toornaftast baasõlide tootmisel tekkiva kõrvaltootena. Sedagi müüakse lõppklientidele, näiteks puitlaastplaatide tootjad ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 5).

5 Komisjon alustas uurimist pärast seda, kui [üks äriühing] teavitas teda oma 17. märtsi 2005. aasta kirjaga kartellist […] ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 72).

6 Komisjon viis 28. ja 29. aprillil 2005 nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 20 lõike 4 alusel läbi kohapealsed kontrollimised […] Total [France’i] ruumides ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 75).

7 Total France’is viidi kohapealsed kontrollimised läbi komisjoni 18. aprilli 2005. aasta otsuse alusel, milles kohustati [apellanti] ja tema poolt otseselt või kaudselt kontrollitavaid ettevõtjaid, sealhulgas Total France’i alluma määruse nr 1/2003 artikli 20 lõike 4 alusel läbiviidavale kontrollimisele […].

8 [Komisjoni 18. aprilli 2005. aasta] kontrolliotsusest anti Total France’ile teada 28. aprillil 2005. Sellest ei antud teada [apellandile].

9 Total France sai komisjonilt 3. novembril 2005 ja 27. novembril 2006 teabenõuded, millele ta vastas vastavalt 23. detsembril 2005 ja 13. detsembril 2006. 30. jaanuaril 2007 sai ta komisjonilt täiendavaid küsimusi, millele ta vastas 4. aprillil 2007.

10 29. mail 2007 edastas komisjon [vaidlusaluse otsuse adressaatidele], sealhulgas [apellandile] ja Total France’ile vastuväiteteatise ([vaidlusaluse] otsuse põhjendus 85).

11 13. augusti 2007. aasta kirjaga esitas [apellant] vastuseks vastuväiteteatisele oma seisukohad […].

12 Komisjon korraldas 10. ja 11. detsembril 2007 ärakuulamise, millel [apellant] osales.

13 Pärast ärakuulamist sai [apellant] komisjonilt mitu teabenõuet. 21. detsembri 2007. aasta ja 29. mai 2008. aasta nõuded puudutasid [apellandi] ja Total France'i käibeid, eelkõige parafiinvahade ja toorparafiini turul. 4. aprilli 2008. aasta teabenõue puudutas Total France'i osavõtul toime pandud rikkumise sisu. [Apellant] vastas neile vastavalt 2008. aasta 20. veebruaril, 8. aprillil ja 10. juunil, märkides seejuures, et ta ei olnud Total France'ile süükspandavast rikkumisest teadlik.

14 [Vaidlusaluse] otsuse kohaselt osalesid Total France'i töötajad otseselt rikkumises kogu selle kestuse. Komisjon luges seega Total France'i otseselt vastutavaks osalemise eest kartellis ([vaidlusaluse] otsuse põhjendused 555 ja 556). Komisjon kinnitas, et [apellandil] oli Total France'is vähemalt 98% suurune osalus ning et sel alusel saab eeldada, et [apellant] avaldas otsustavat mõju Total France'i tegevusele, kuna kaks äriühingut moodustasid sama ettevõtja ([vaidlusaluse] otsuse põhjendused 557–559). Vastuseks Üldkohtu kirjalikule küsimusele Total France'i teiste aktsionäride isikute suhtes täpsustas [apellant], et ka ülejäänud osa Total France'i kapitalist esindab kaudselt tema. Seega tuvastati kohtumenetluses, et vaidlusalusel perioodil oli Total France [apellandi] 100% osalusega tütarettevõtja.

15 Käesolevas asjas määratud trahvide summa arvutati suuniste määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2) […] alusel, mis kehtisid ajal, mil [vaidlusaluse otsuse adressaatidele] teatati vastuväidetest."

3 Vaidlusaluse otsuse artiklid 1 ja 2 sätestavad:

„*Artikkel 1*

Osaledes viidatud perioodidel vältavas kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses parafiinvahade sektoris ühisturul ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s, rikkusid [EÜ] artikli 81 lõiget 1 ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artiklit 53 järgmised ettevõtjad:

[…]

Total France […]: 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005, ja

Total […]: 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005.

Mis puudutab allpool toodud ettevõtjaid, siis puudutab rikkumine ka nimetatud perioodide osas Saksa turul lõppklientidele müüdud toorparafiini:

Total France […]: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004, ja

Total […]: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004.

[…]

*Artikkel 2*

Artiklis 1 nimetatud rikkumise eest on määratud järgmised trahvid:

[…]

Total France […] solidaarselt Totaliga […]: 128 163 000 [eurot].” [Siin ja edaspidi on vaidlusalust otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes]

4 Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 577 märkis komisjon, et enamus Totali argumente põhinesid tütarettevõtja võimel tegutseda oma igapäevase majandustegevuse juhtimises sõltumatult. Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 578 andis komisjon hinnanguid seoses mõistega tütarettevõtja „sõltumatu tegutsemine”, sealhulgas hinnangu, mille kohaselt „tütarettevõtja kaubanduspoliitika otsustav mõjutamine ei nõua igapäevast sekkumist tütarettevõtja tegevuse juhtimisse”.

5 Samas põhjenduses lisas komisjon järgmist:

„Tegelikult möönab [Total], et tal lasub institutsioonilise koordineerimise ja strateegiliste suuniste ühtsuse kontrolli ülesanne ning et tal on pädevus kinnitada või jätta kinnitamata kõige suuremad investeeringud või tegevuse olulisemad muudatused kontsernis. Sellest nähtub, et [Totalil] kui emaettevõtjal on aktsionärina huvi ja roll oma tütarettevõtjate puhul kaitsta omaniku seisundil põhinevaid finantshuve ja oma huve kaubandusstrateegia alal. [Total] loetleb samuti teatud muud valdkonnad, nagu inimressursse puudutav poliitika, konsolideeritud finantsaruannete koostamine, kontserni rahanduspoliitika kindlaksmääramine ja teatud muud horisontaalsed operatiivülesanded, nagu tööstusjulgeolek, keskkond, eetikast lähtuvatel tingimustel rahaliste vahendite haldamine, finantseerimistegevus jms, mis kuuluvad [Totali] pädevusse kogu kontserni piires.”

6 Vaidlusaluse otsuse põhjendustes 579–582 analüüsis komisjon Totali argumente seoses emaettevõtja ja tütarettevõtja juhtimisalase vastutuse kattumise puudumisega, kuna tütarettevõtja ei ole kunagi saanud emaettevõtjalt juhiseid selle kohta, millise strateegia kohaselt tuleks parafiinvahasid turustada, kuna tütarettevõtja ei teavitanud kunagi emaettevõtjat oma tegevusest asjassepuutuval turul ning lõpuks, kuna parafiinvaha-alane tegevus oli äärmiselt vähetähtis nii tütarettevõtjale kui ka emaettevõtjale. Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 585 järeldas komisjon, et Totali esitatud tõendid ei ole piisavad, et lükata ümber otsustava mõjutamise eeldus, millele saab tugineda seetõttu, et Totalile kuulus otseselt või kaudselt peaaegu kogu osalus tütarettevõtja Total France’i kapitalis.

## Vaidlustatud kohtuotsus

7 Apellant esitas Üldkohtu kantseleisse 16. detsembril 2008 saabunud hagi, milles ta palus esimese võimalusena tühistada vaidlusalune otsus teda puudutavas osas, tuginedes oma nõude põhjendamiseks seitsmele väitele. Teise võimalusena nõudis ta ka trahvi, mis talle koos Total France’iga solidaarselt oli määratud, tühistamist või selle summa vähendamist, tuginedes oma nõude põhjendamiseks kahele väitele. Apellant väitis sisuliselt, et ta ei saanud oma tütarettevõtja tegevust otsustavalt mõjutada ja et seega tegutses viimane turul sõltumatult. Seega arvestades, et ta ise süüks pandud kartellis ei osalenud, ei saanud talle ka süüks panna tema tütarettevõtja rikkumist. Apellant vaidles vastu ka tütarettevõtja toime pandud rikkumise kestusele, nagu selle oli välja arvutanud komisjon. Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuses kõik need väited tagasi.

8 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 73 kordas Üldkohus sõnastust, mida komisjon oli kasutanud vaidlusaluse otsuse põhjenduses 578 antud hinnangus. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74-99 analüüsis ta Totali iga argumenti seoses tema tütarettevõtja sõltumatu tegutsemisega ning järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102, et komisjon oli õigesti asunud seisukohale, et apellant ei ole suutnud ümber lükata eeldust, et ta mõjutas otsustavalt oma tütarettevõtja kaubanduspoliitikat.

9 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 215-219 analüüsis Üldkohus Totali argumente seoses selle äriühingu tütarettevõtja rikkumises osalemise kestusega ning vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224 otsustas ta järgmist:

„Mis puudutab täieliku pädevuse kasutamist, siis Üldkohus järeldab, et [apellant] ei ole tõendanud mingit viga või rikkumist vaidlustatud otsuses, mis õigustaks talle määratud trahvi tühistamist või selle summa vähendamist. Ta leiab ka, et võttes arvesse kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid, eelkõige [apellandi] toime pandud rikkumise raskusastet ja kestust, on talle määratud trahvi summa sobiv".

**Kohtuotsus Total Raffinage Marketing vs. komisjon (T-566/08)**

10 Kohtuotsuses Total Raffinage Marketing *vs*. komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423), mis kuulutati samal päeval kui käesolevas asjas vaidlustatud kohtuotsus, vähendas Üldkohus tütarettevõtjale Total France - kelle õigusjärglane oli Total Raffinage Marketing SA - määratud trahvi summale 125 459 842 eurot, jättes ülejäänud osas rahuldamata hagi, mille viimane oli esitanud paralleelselt oma emaettevõtja Totali hagiga. Üldkohus tuvastas, et määrates kindlaks kordaja, mis peaks peegeldama Total France'i rikkumises osalemise kestust, rikkus komisjon proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid, sest ta samastas 7 kuu ja 28 päeva pikkuse osalemise (parafiinvahade puhul) ning 6 kuu ja 12 päeva pikkuse rikkumise (toorparafiini puhul) terve aasta pikkuse osalemisega. Ent vaidlustatud kohtuotsuses ei vähendanud Üldkohus Totalile määratud trahvi samas ulatuses.

**Apellatsioonkaebuse analüüs**

11 Apellatsioonkaebuses esitatakse kuus väidet. Esimeses ja kolmandas väites märgib apellant, et kuigi tema vastutus tuleneb täielikult tema tütarettevõtja vastutusest, ei vähendanud Üldkohus tütarettevõtjale määratud trahvi tema suhtes sama moodi nagu ta seda tegi tütarettevõtja suhtes. Nii muutis ta ilma igasuguse õigusliku aluseta apellandile määratud karistuse raskemaks. Teises väites märgib apellant, et Üldkohus rikkus õigusnormi seetõttu, et ta ei tühistanud vaidlusalust otsust komisjonipoolse põhjendamiskohustuse rikkumise tõttu. Neljanda kuni kuuenda väite raames, mis esitatakse teise võimalusena, palub apellant Euroopa Kohtul oma muutmispädevust kasutades ja arvestades kõiki kohtuasja asjaolusid, määrata talle trahv samas summas, mis määrati tema tütarettevõtjale.

12 Kõigepealt tuleb analüüsida apellatsioonkaebuse teist väidet ja seejärel koos esimest ja kolmandat väidet.

*Teine väide*

Poolte argumendid

13 Total heidab Üldkohtule ette õiguspärasuse kontrolli raames õigusnormi rikkumist, kuna ta ei tühistanud vaidlusalust otsust komisjonipoolse põhjendamiskohustuse rikkumise tõttu. Nimelt olevat komisjon jätnud analüüsimata argumendid, mille apellant esitas selleks, et ümber lükata eeldus, et ta mõjutas otsustavalt oma tütarettevõtja kaubanduspoliitikat.

14 Total on seisukohal, et käesoleva asja kontekst on sama, mis esines asjas, milles tehti kohtuotsus Elf Aquitaine *vs*. komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 167) ning seega oleks komisjonil tulnud põhjendada mõjuvamalt, miks ta leidis, et apellandi esitatud asjaoludest ei piisa selle eelduse ümberlükkamiseks. Apellant esitas selleks mitu tõendit, mis näitasid tema tütarettevõtja sõltumatust, seda, et viimane ei teatanud emaettevõtjale oma tegevusest turul ja et emaettevõtja ei andnud tütarettevõtjale tegevuse juhtimise alaseid juhiseid. Ent komisjon ei andnud nendele tõenditele oma

hinnangut, mis kujutab endast põhjendamiskohustuse rikkumist, st olulise menetlusnormi rikkumist, mille esinemise küsimuse oleks Üldkohus pidanud tõstatama omal algatusel, sest see väide on avalikust huvist tulenev väide (vt kohtuotsus Siemens jt *vs.* komisjon, C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, EU:C:2013:866, punkt 321).

15 Kui Üldkohus ei saanud kindlaks teha vaidlusaluse otsuse osasid, mis vastasid täpselt apellandi esitatud tõenditele, oleks ta pidanud omal algatusel tõstatama vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumise väite ja tunnistama selle otsuse tühiseks. Ent viidatud väite tõstatamise asemel andis Üldkohus ise vaidlustatud kohtuotsuse punktides 75-102 hinnangu igale tõendile, asendades seega komisjoni.

16 Komisjon on seisukohal, et see väide on vastuvõetamatu, sest apellant üritab sellega muuta Üldkohtule lahendamiseks esitatud vaidluse eset, esitades esimest korda väite vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumise kohta alles Euroopa Kohtus. Komisjoni arvates võimaldab avalikust huvist tulenev põhjenduse puudumise väide selle kohtul tõstatada omal algatusel, kuid see ei tähenda, et Üldkohus on kohustatud – riskides vastasel juhul oma kohtuotsuse tühistamisega – omal algatusel kontrollima otsuse põhjenduse kõiki aspekte, mida tema menetluses ei tõstatata.

17 Komisjon märgib, et apellandi esitatud tõendid, nimelt tema tütarettevõtja rahalise sõltumatuse kohta, asjaolu kohta, et sel tütarettevõtjal oli oma kohapealne juhatus, et emaettevõtja ja tema tütarettevõtja vahel ei edastatud viimase tegevuse kohta teavet ja et emaettevõtja käibest moodustas rikkumisega seotud kartelli tegevus väga väikse osa, on argumendid, mis toodi välja Üldkohtule esitatud tühistamishagi neljanda väite raames ning puudutasid komisjoni poolt vaidlusaluses otsuses tehtud ilmset hindamisviga, mitte selle otsuse põhjenduse puudumist. Üldkohus vastas nendele väidetele, mille eesmärk oli otsustava mõjutamise eeldus ümber lükata. Seega lahendas ta hagi selle väite analüüsimisel mitte põhjenduse küsimust, vaid sisulist küsimust.

Euroopa Kohtu hinnang

18 Euroopa Kohtu kohtupraktikast tuleneb, et ELTL artikli 296 teises lõigus sätestatud põhjendamiskohustus kujutab endast olulist vorminõuet, mida tuleb eristada põhjenduste põhjendatusest, mis puudutab vaidlusaluse akti sisulist õiguspärasust (vt kohtuotsused Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 146 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Gascogne Sack Deutschland *vs.* komisjon, C-40/12 P, EU:C:2013:768, punkt 46).

19 Käesolevas asjas vaidlustas apellant Üldkohtus vaidlusaluse otsuse punktis 578 antud hinnangu kaudsetele tõenditele, millele ta otsustava mõjutamise eelduse ümberlükkamiseks oli tuginenud. Apellant oli seisukohal, et komisjon oli tema poolt tema tütarettevõtja kaubandusalase otsustava mõjutamise puudumise kohta esitatud tõendid vääralt tagasi lükanud, väitmata samas, et komisjon rikkus vaidlusaluses otsuses selles suhtes oma põhjendamiskohustust.

20 Olgu märgitud, nagu nähtub ka käesoleva kohtuotsuse punktist 8, et olles korranud sõnastust, mida komisjon oli kasutanud vaidlusaluse otsuse põhjenduses 578 antud hinnangus, analüüsis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74-99 Totali iga argumenti seoses tema tütarettevõtja sõltumatu tegutsemisega ning jõudis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102 järeldusele, et komisjon oli õigesti asunud seisukohale, et apellant ei ole suutnud seda eeldust ümber lükata.

21 Ent teise väite esimene osa põhineb sisuliselt samadel argumentidel, millele apellant tugines Üldkohtus mitte põhjendamiskohustuse võimaliku rikkumise, vaid otsustava mõjutamise eelduse väidetava väära kohaldamise vaidlustamiseks. Apellatsioonkaebuse staadiumis ei kritiseeri apellant aga mitte enam Üldkohtu põhjenduskäigu sisulist põhjendatust vaidlustatud kohtuotsuse asjassepuutuvates punktides, vaid ta vaidlustab ainult õigusnormi rikkumise, mille Üldkohus pani väidetavalt toime seetõttu, et ta jättis tähelepanuta vaidlusaluse otsuse põhjenduse väidetava puudulikkuse seoses apellandi poolt otsustava mõjutamise eelduse ümberlükkamiseks esitatud tõendite tagasilükkamisega.

22 Selles väite osas esitatakse seega apellatsioonkaebuse staadiumis uus argument, milles vaieldakse vastu vaidlusaluse otsuse põhjenduse piisavusele otsustava mõjutamise eelduse kohaldamise seisukohast. Seega tuleb väite see osa tunnistada vastuvõetamatuks, kuna apellatsioonimenetluses on Euroopa Kohtu pädevus reeglina piiratud kohtuasja sisuliselt arutanud kohtus käsitletud väidetele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega (vt selle kohta kohtuotsus Gascogne Sack Deutschland *vs.* komisjon, C-40/12 P, EU:C:2013:768, punkt 52).

23 Kuna teise väite esimene osa on vastuvõetamatu, tuleb tagasi lükata ka selle väite teine osa, milles apellant väidab, et Üldkohus asendas vaidlusaluse otsuse põhjenduse, sest see nõuaks paratamatult selle otsuse põhjenduse analüüsi.

24 Järelikult tuleb see väide tervikuna tagasi lükata.

*Esimene ja kolmas väide*

Poolte argumendid

25 Total väidab, et arvestades, et tema vastutus ja temale pandud kohustus tasuda solidaarselt trahvi tulenes ainult tema tütarettevõtja vastutusest, muutis Üldkohus tema karistuse raskemaks sellega, et ta vähendas küll tema tütarettevõtjale määratud trahvi, kuid ei vähendanud seda samas ulatuses emaettevõtja suhtes. Arvestades, et see vastutus on täielikult tuletatud laadi, on emaettevõtjale ja tütarettevõtjale määratud trahvi erinevus, s.o 2 704 158 euro suurune summa, igasuguse õigusliku aluseta trahv. Lisaks nähtus tema vastutuse laadi muutus vaidlustatud kohtuotsusest, ilma, et talle oleks mis tahes ajal menetluse käigus antud võimalust esitada selle kohta oma seisukohad, mis on aga käsitatav tema kaitseõiguste rikkumisena.

26 Apellant on seisukohal, et vaidlusalune olukord on sama, mis esines ajal, mil tehti kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), milles Euroopa Kohus pärast seda, kui ta oli tuvastanud, et emaettevõtja vastutus on tütarettevõtja omaga võrreldes puhtalt tuletatud ja täiendavat laadi ning sõltub seega tema tütarettevõtja vastutusest, kohandas emaettevõtjale määratud trahvi summat vastavalt tema tütarettevõtja vähendatud trahvisummale. Apellandi olukord käesolevas asjas ongi niisuguse emaettevõtja oma, kelle vastutus on täielikult tuletatud tema tütarettevõtja vastutusest. Hageja märgib, et arvestades, et talle süüks pandud rikkumises osalemise kestus saab olla ainult võrdne tema tütarettevõtjale süükspanduga ja et tema tütarettevõtja trahvi vähendati selle kestuse vähendamise tõttu ainult selle äriühingu osas, oleks Üldkohus pidanud kasutama oma muutmispädevust, nagu seda tehti kohtuotsuses komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), ning kohandama emaettevõtjale määratud trahvi seda trahvisummat arvestades, mis lõpuks määrati tema tütarettevõtjale.

27 Total lisab, et nii vaidlustatud kohtuotsus kui ka kohtuotsus Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) kuulutati samal päeval sama kohtukoosseisu poolt, mistõttu Üldkohus, otsustades mitte muuta apellandile määratud trahvi, rikkus diskrimineerimise keelu põhimõtet kahe asja suhtes, mis puudutavad samu faktilisi asjaolusid ja sama ettevõtja kaht üksust. Lisaks on liidu kohtul muutmispädevuse raames õigus trahvisummat muuta. Ent tal ei ole õigust muuta vastutuse ja sellest tuleneva trahvi solidaarset ja ühtset laadi üksuste suhtes, mis moodustavad ühe ja sama ettevõtja, kui emaettevõtja vastutus sõltub ainult tema tütarettevõtja vastutusest. Seega rikkus Üldkohus õigusnormi, kuna ta muutis Totali ja tema tütarettevõtja vastutuse ning järelikult ka nendele määratud trahvi solidaarset ja ühtset laadi.

28 Komisjon on seisukohal, et apellandi argumentatsioon ei ole põhjendatud, sest see põhineb vääral eeldusel, et Üldkohus muutis apellandi hagi rahuldamata jätmisega tema vastutuse raskemaks. Nimelt ei muutnud Üldkohus hagi rahuldamata jätmisel apellandi vastutust ega ka trahvi kogusummat. Sellel, et Üldkohus vähendas tütarettevõtjale määratud trahvi, ei ole mingit mõju apellandi vastutuse ulatusele, sest talle jääb ikkagi kohustus tasuda kogu trahvisumma.

29 Komisjon täheldab, et ainult asjaolu, et trahvi ühe osa suhtes on Total muutunud komisjoni ees ainsaks võlgnikuks, ei tähenda talle määratud trahvi muutmist ning et see on vaid paratamatu tagajärg, mis tuleneb kohtuotsuses Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) Üldkohtu tehtud otsusest vähendada tema solidaarvõlgniku trahvi. Üldjuhul ei saa tütarettevõtjaga solidaarselt vastutava emaettevõtja olukorda eristada muude õiguslike üksuste olukorrast, keda peetakse solidaarselt vastutavaks ja kes on määratud trahvi suhtes solidaarvõlgnikud. Kui trahv tuleb tasuda solidaarvastutuse alusel, muutub ühe solidaarvõlgniku trahvi vähendamise korral teine solidaarvõlgnik paratamatult ainsana vastutavaks summa eest, mille võrra esimese trahvi vähendati.

30 Komisjon leiab, et ema- ja tütarettevõtja võivad neile trahvi määrava otsuse peale alati koos esitada ühe hagi. Kui emaettevõtja valib tee, et ta esitab ise hagi talle määratud trahvi tühistamiseks ja selle muutmiseks, sõltub selle hagi tulemus argumentidest, mis esitatakse hagi toetuseks, mitte võimalikest argumentidest, mille võib esitada tema tütarettevõtja paralleelses hagis. Igal juhul ei ole käesolevas asjas täidetud tingimused, mille Euroopa Kohus kehtestas kohtuotsuses komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) seoses ema- ja tütarettevõtjate paralleelsete hagide „sama esemega". Kuigi on tõsi, et nii Total kui ka tema tütarettevõtja kritiseerisid Üldkohtus komisjoni hinnangut, mille see andis rikkumises osalemise kestusele, vähendas Üldkohus siiski tütarettevõtjale määratud trahvi argumentide alusel, mille esitas tema, mitte emaettevõtja.

Euroopa Kohtu hinnang

31 Esimeses ja kolmandas väites vaidlustab apellant asjaolu, et vaidlustatud kohtuotsuses ei võtnud Üldkohus arvesse kohtuotsust Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423), milles ta vähendas Total France'ile määratud trahvi 125 459 842 euroni. Ta väidab, et vastavalt kohtuotsusest komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) tulenevale Euroopa Kohtu kohtupraktikale oli Üldkohus kohustatud seda trahvi vähendama ka Totali suhtes.

32 Liidu konkurentsiõigus on suunatud ettevõtjate tegevusele. Aluslepingute koostajad otsustasid kasutada mõistet „ettevõtja", et määratleda konkurentsiõiguse rikkumise toimepanija, keda saab karistada vastavalt ELTL artiklitele 101 ja 102, mitte aga muid mõisteid nagu „äriühing" või „juriidiline isik", mida on kasutatud muu hulgas ELTL artiklis 54 (vt kohtuotsus komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punktid 41 ja 42 ning seal viidatud kohtupraktika).

33 Ettevõtja mõiste tähistab majandustegevusega tegelevat mis tahes üksust, olenemata selle õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Seda mõistet tuleb mõista nii, et see hõlmab majandusüksust, isegi kui see majandusüksus koosneb õiguslikult mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust. Kui selline majandusüksus rikub konkurentsieeskirju, peab ta isikliku vastutuse põhimõtte alusel ka selle rikkumise eest vastutama (vt kohtuotsus komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punktid 43 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

34 Seda arvestades võib teatud asjaoludel juriidilist isikut, kes ei ole konkurentsiõiguse rikkumise toimepanija, siiski karistada teise juriidilise isiku rikkuva tegevuse eest, kui need isikud kuuluvad mõlemad samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ettevõtja, kes rikkus ELTL artiklit 101 (vt kohtuotsus komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 45).

35 Seega võib tütarettevõtja tegevuse süüks panna emaettevõtjale, kui viimane tegelikult mõjutab otsustavalt tütarettevõtja tegevust (vt selle kohta kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, C-97/08 P, EU:C:2009:536, punktid 58 ja 59 ning seal viidatud kohtupraktika).

36 Kui emaettevõtja omab rikkumise toime pannud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis 100% osalust, kohaldub ümberlükatav eeldus, et emaettevõtja mõjutab tegelikult otsustavalt oma tütarettevõtja tegevust (vt kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, C-97/08 P, EU:C:2009:536, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Käesolevas asjas omistas komisjon Totalile Total France'i vastutuse ja määras neile solidaarselt tasumisele kuuluva trahvi 128 163 000 eurot. Nagu märgitud ka käesoleva kohtuotsuse punktis 10, vähendas Üldkohus oma kohtuotsusega Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tütarettevõtjale Total France määratud trahvi 125 459 842 euroni.

38 Euroopa Kohus on otsustanud, et olukorras, kus emaettevõtja vastutus tuleneb puhtalt tütarettevõtja vastutusest ja kus emaettevõtjale süüks pandud tegevust ei iseloomusta konkreetselt mingi muu tegur, ei saa emaettevõtja vastutus olla ulatuslikum kui tütarettevõtja oma (vt selle kohta kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, punktid 37, 39, 43 ja 49).

39 Liidu kohtute poolt sellest kohtupraktikast tulenevate põhimõtete kohaldamine eeldab, et täidetud on teatud menetlusnõuded, muu hulgas paralleelsete sama esemega hagide esitamine ema- ja tütarettevõtja poolt (vt kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, punkt 49). Euroopa Kohus on täpsustanud, et mõiste „sama ese" ei nõua, et nende äriühingute hagide ulatus ja argumentatsioon oleks identne (vt kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, punkt 43).

40 Olgu märgitud, et käesolevas asjas olid need nõuded täidetud. Nimelt, nagu ka emaettevõtja ja tütarettevõtja kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), olid nii Total kui ka Total France esitanud vaidlusaluse otsuse peale hagi ja nendel hagidel oli sama ese, sest mõlemas vaidlustati muu hulgas rikkumise kestus.

41 Kuigi kohtuotsuses komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) lahendas Euroopa Kohus ainult küsimust, kas sellise emaettevõtja esitatud hagi lahendamisel, kelle vastutus tuleneb täielikult ainult tütarettevõtja vastutusest, saab arvesse võtta lahendit, mis tehti viimase poolt esitatud hagi menetluses, nähtub siiski Euroopa Kohtu kohtupraktikast, muu hulgas kohtuotsusest Areva jt *vs.* komisjon (C-247/11 P ja C-253/11 P, EU:C:2014:257, punktid 136-138), et kui eelnevates punktides nimetatud menetlusnõuded on täidetud, tuleb emaettevõtja, kelle vastutus tuleneb täielikult ainult tütarettevõtja vastutusest, vastutuse ulatust üldjuhul vähendada, kui vähendatakse emaettevõtjale omistatud tütarettevõtja vastusust.

42 Seega rikkus Üldkohus õigusnormi, kuna ta ei võtnud arvesse lahendit, mis tulenes kohtuotsusest Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423).

43 Sellest järeldub, et apellatsioonkaebuse esimene ja kolmas väide on põhjendatud.

44 Seetõttu tuleb vaidlustatud kohtuotsus tühistada osas, milles Üldkohus ei kohandanud Totalile määratud trahvi Total France'i trahvi arvestades.

45 Neid asjaolusid silmas pidades ja arvestades ka samal päeval kuulutatud kohtuotsust kohtuasjas Total Marketing Services *vs.* komisjon (C-634/13 P, EU:C:2015), ei tule analüüsida apellatsioonkaebuse neljandat kuni kuuendat väidet, mis esitati teise võimalusena.

46 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teise lause kohaselt võib juhul, kui apellatsioonkaebus on põhjendatud, Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab. Praegusel juhul on see nii.

47 Käesoleva kohtuotsuse punktides 38-44 esitatud kaalutlusi arvestades tuleb alandada Totali trahvisumma tasemele, mis määrati tema tütarettevõtjale Total France kohtuotsuse Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) resolutsiooni punktis 1.

48 Seega tuleb vaidlusaluse otsuse artiklis 2 Totalile koos Total France'iga solidaarselt tasumisele määratud trahviks määrata 125 459 842 eurot.

**Kohtukulud**

49 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu või kui see on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise.

50 Vastavalt sama kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 138 lõike 3 kohaselt jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Ent kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Euroopa Kohus otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

51 Selles küsimuses tuleb kohtuasja asjaolusid arvestades otsustada, et Totalilt tuleb mõista välja kolm neljandikku komisjoni kohtukuludest apellatsioonimenetluses ja Üldkohtu menetluses ja tema kanda jääb kolm neljandikku tema enda kohtukuludest nendes menetlustes ning et komisjon kannab ühe neljandiku nendes menetlustes kantud enda kohtukuludest ning temalt tuleb mõista välja üks neljandik Totali kohtukuludest nendes kahes menetluses.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus Total *vs.* komisjon (T-548/08, EU:T:2013:434) osas, milles Üldkohus ei kohandanud Total SA trahvi kohtuotsusega Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) Total Raffinage Marketing SA-le määratud trahvi arvestades.**

2. **Jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata.**

3. **Määrata komisjoni 1. oktoobri 2008. aasta otsuse K(2008) 5476 (lõplik) EÜ […] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – küünlavahad) artiklis 2 Total SA-le koos Total Raffinage Marketing SA-ga solidaarselt tasumisele määratud trahviks 125 459 842 eurot.**

4. **Mõista Total SA-lt välja kolm neljandikku käesolevas apellatsioonimenetluses ja esimeses kohtuastmes Euroopa Komisjoni kantud kohtukuludest ning jätta tema kanda kolm neljandikku tema enda kohtukuludest nendes menetlustes.**

5. **Jätta Euroopa Komisjoni kanda üks neljandik käesolevas apellatsioonimenetluses ja esimeses kohtuastmes kantud tema enda kohtukuludest ning mõista temalt välja üks neljandik Total SA kohtukuludest nendes menetlustes.**

Allkirjad